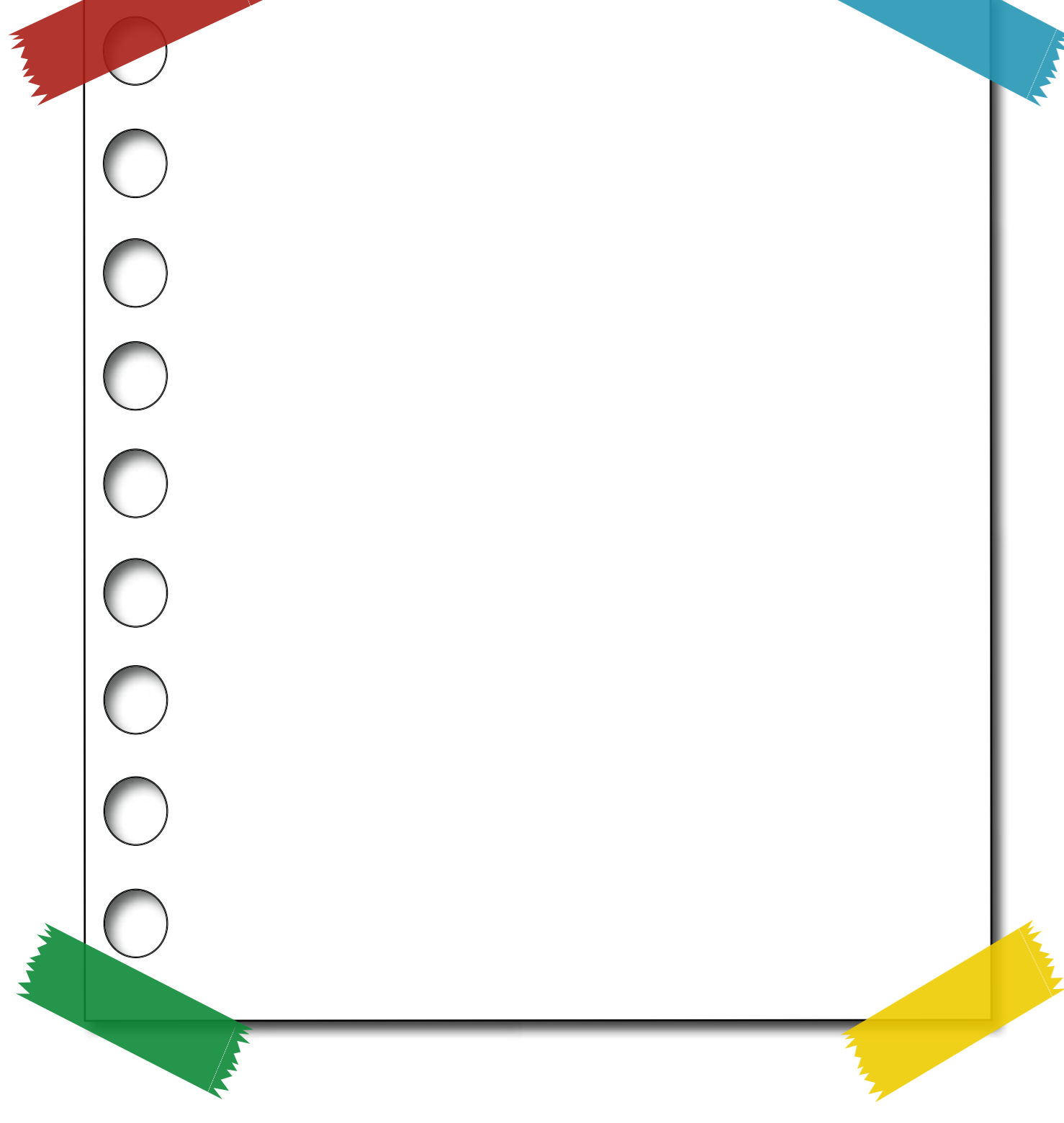
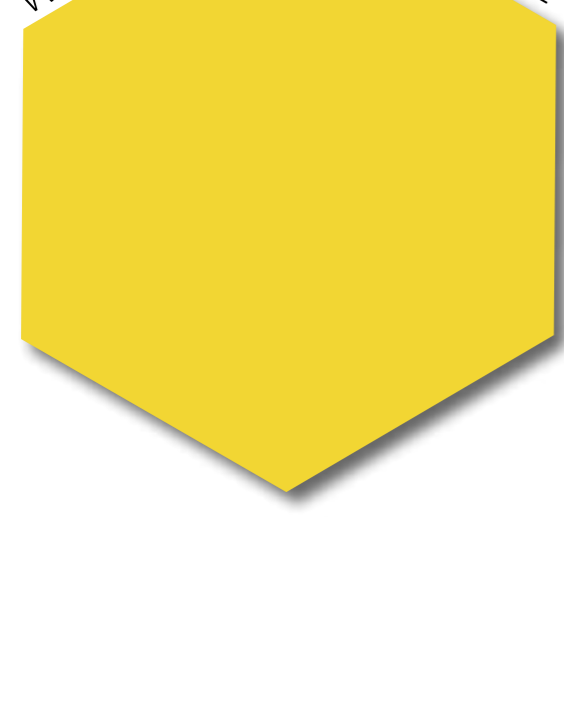

D R E M O T E

D E D E D A

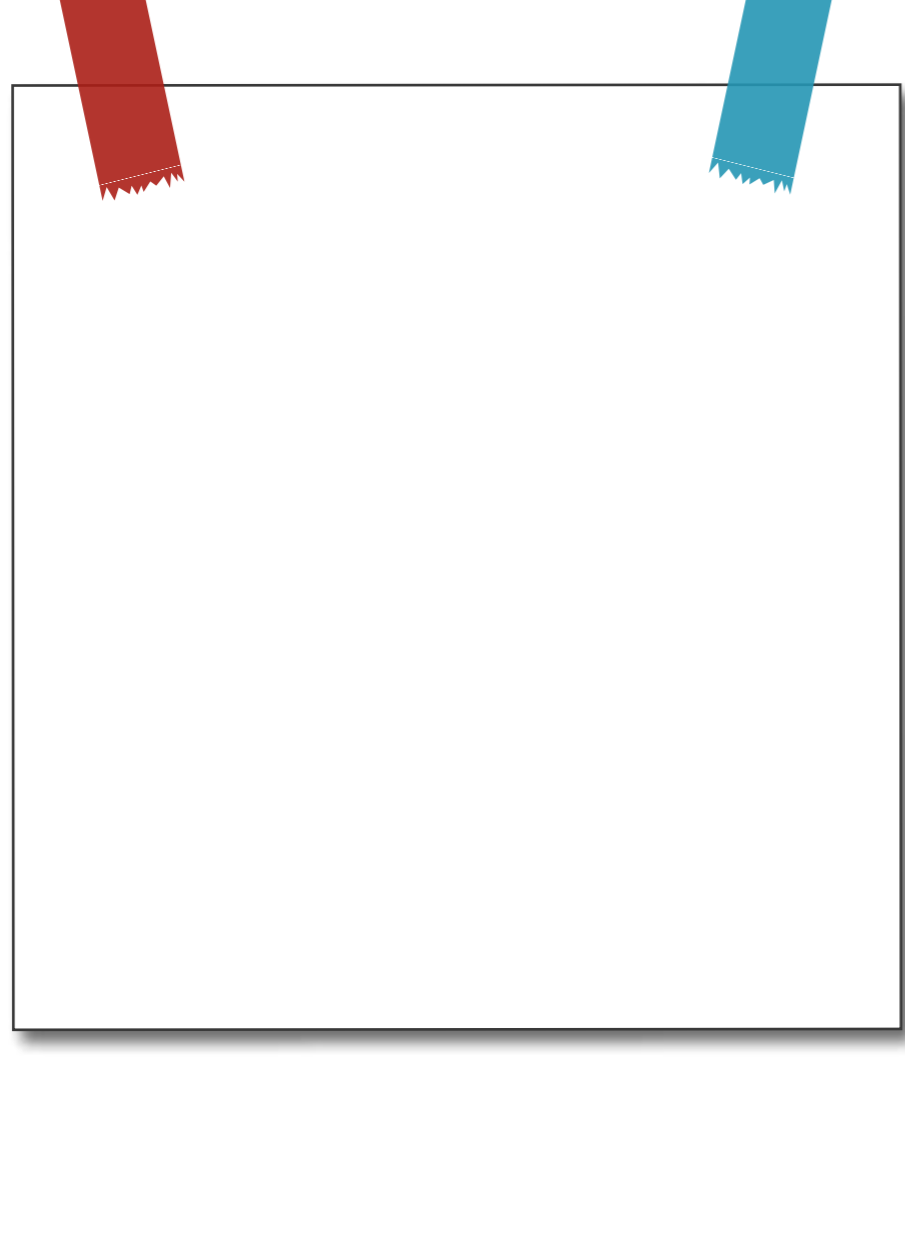
De *Ethische Data Assistent* (DEDA) is een toolkit ontwikkeld door Utrecht Data School, Universiteit Utrecht. DEDA REMOTE is een adaptatie van de DEDA toolkit en is speciaal ontwikkeld met als doel de DEDA online inzetbaar te maken. DEDA REMOTE maakt het mogelijk dat DEDA workshops ook op afstand kunnen plaatsvinden.

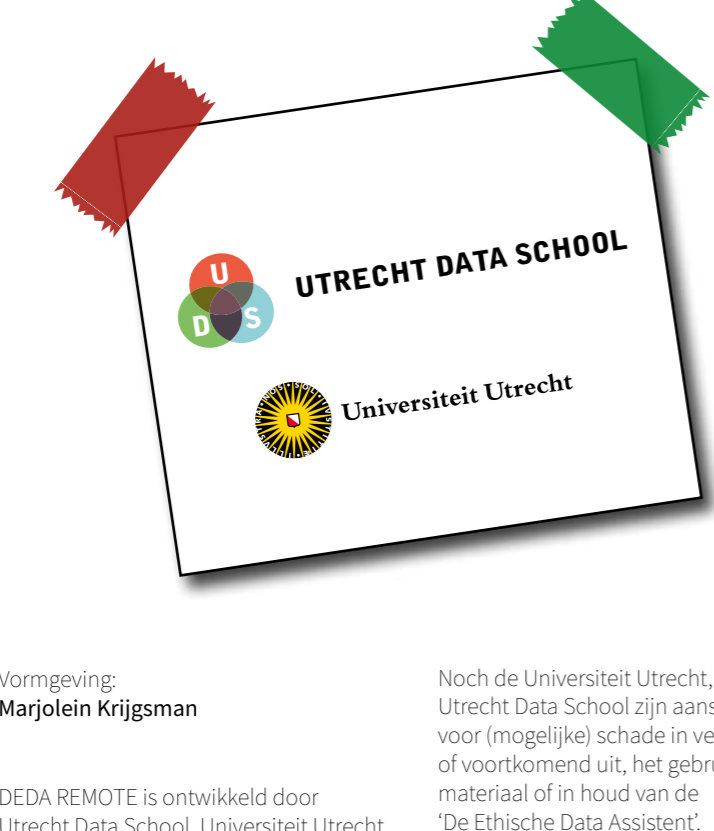
DATAGERELATEERDE OVERWEGINGEN

VERZAMELEN	ALGORITMEN Gebruikt u een algoritme, een vorm van <i>machine learning</i> of neurale netwerken in uw project? Zo nee, ga door naar 'Bron'. Is er iemand in het team die kan uitleggen hoe het gebruikte algoritme werkt? Is het noodzakelijk dat iemand kan uitleggen wat het doet? Kunt u deze uitleg communiceren met het publiek?	8	9	10
	BRON Waar komen de data vandaan? Heeft u de kwaliteit van de dataset(s) gecontroleerd? Hebben de data een houdbaarheidsdatum?	11	12	13
	ANONIMISEREN Is het nodig om de dataset(s) te anonimiseren, pseudonimiseren of te generaliseren? Wie heeft de sleutel om de pseudonimisering terug te draaien?	14	15	
GEBRUIK	VISUALISEREN Hoe worden de uitkomsten van het project weergegeven? Worden deze gevisualiseerd? Wat zou een andere manier van visualiseren zijn?	16	17	
	TOEGANG Wie heeft toegang tot de dataset(s)? Hoe wordt de toegang gemonitord?	18	19	
OPSLAG	OPEN TOEGANG EN HET HERGEBRUIK VAN GEGEVENS Zijn delen van de data geschikt om te worden hergebruikt? Zo ja, onder welke voorwaarden? Wat zijn de mogelijkheden en valkuilen van hergebruik of openstellen van de gegevens?	20	21	

VERANTWOORDELIJKHEDEN	22 Welke wetten, voorschriften of richtlijnen zijn van toepassing op uw project? 23 Wie is/zijn eindverantwoordelijk voor het project? 24 Zijn de verantwoordelijkheden van die persoon/personen helder? 25 Is dit project geschikt voor samenwerking met (commerciële) partners? Zo ja, welke partijen zouden dat kunnen zijn?
	COMMUNICATIE 26 Wat is de communicatiestrategie voor dit project? Zitten alle samenwerkingspartners hierover op één lijn? 27 Zijn er communicatiestrategieën voor het geval er iets mis gaat? 28 Wie is er verantwoordelijk voor het maken van deze strategieën?
	TRANSPARANTIE 29 Bestaat het risico op publieke verantwoording? 30 Hoe transparant bent u over uw project naar burgers toe? 31 Kunnen burgers bezwaar maken tegen uitkomsten van het project? 32 Is een opt-out mogelijk voor burgers? Zo ja, op welk moment kunnen burgers ervoor kiezen om deelname te beëindigen?
	PRIVACY 33 Heeft u de privacyfunctionaris en/of functionaris gegevensbescherming betrokken bij het project? 34 Heeft u een PIA (Privacy Impact Assessment) of DPIA (Data Protection Impact Assessment) gehanteerd? 35 Zijn er, ga verder bij 'Vooringenomenheid'. 36 Krijgt u via de dataset inzicht in de persoonlijke levenssfeer van burgers?
	VOORINGENOMENHEID 37 Welke resultaten verwacht u persoonlijk? 38 Heeft u een onbestemd gevoel over het project? Zo ja, wat zijn uw zorgen? 39 Gebruikt u de uitkomsten van het model als leidend of aanvullend in uw beslissingsmodel? 40 Bestaat het gevaar dat bepaalde mensen of groepen gediscrimineerd zouden kunnen worden door uw project? 41 Zijn alle verschillende groepen burgers vertegenwoordigd in de dataset(s)? Wie missen er of zijn niet zichtbaar? 42 Zit er een <i>feedback loop</i> in het model die negatieve consequenties kan hebben? 43 Verzamelt u de goede informatie voor uw doel? 44 <i>Function creep</i> : kunt u zich een toekomstig scenario voorstellen waarin de uitkomsten van dit project voor een ander doelinge gebruikt worden? 45 Veranderen uw antwoorden als u de mogelijke langetermijneffecten in acht neemt? Waarom?

CONCLUSIE 1 Welke vragen zorgden voor veel discussie? 2 Wat zijn de belangrijkste ethische knelpunten? 3 Wat zijn nieuwe en verrassende inzichten? 4 Onder welke voorwaarden willen we wel/niet met dit project doorgaan? 5 Wat zijn de belangrijkste actiepunten?
--

Utrecht Data School, Universiteit Utrecht
 info@dataschool.nl

START

STAP NUL

Zorg dat u de **introductievideo** heeft bekeken voordat u aan DEDA REMOTE begint. DEDA REMOTE wordt daarnaast ondersteund door de **DEDA handleiding**, welke aanvullende informatie over de vragen biedt. Het bespreekt ook de ethische stromingen waarop DEDA is gebaseerd.

Vind de materialen op dataschool.nl/deda/remote.

STAP ÉÉN

Besprek met elkaar de **drie belangrijkste waarden van de organisatie** en noteer deze hiernaast in de gele zeshoek. Gebruik eventueel een code of visiedocument waarin de waarden van uw organisatie beschreven staan, als dit beschikbaar is. Noteer daarnaast voor elke deelnemer ook een **persoonlijke waarde** in de groene cirkel.

STAP TWEE

Loop door de vragen heen en beantwoord deze door het toevoegen van tekst naast de vragen in de daarvoor beschikbare tekstvakken. Maak daarnaast een **actiepunt** voor elke vraag die niet direct beantwoord kan worden en noteer dit naast het vergrootglas (🔍).

- Projectnaam, datum
- Deelnemers
- Wat houdt het project in en wat is het doel?
- Wat voor data gebruikt u?
- Wie kan hierdoor worden beïnvloed?
- Wat zijn de voordelen van dit project?
- Zijn er (mogelijke) problemen met uw project?

ALGEMENE OVERWEGINGEN

VERANTWOORDELIJKHEDEN

- 22 Welke wetten, voorschriften of richtlijnen zijn van toepassing op uw project?
- 23 Wie is/zijn eindverantwoordelijk voor het project?
- 24 Zijn de verantwoordelijkheden van die persoon/personen helder?
- 25 Is dit project geschikt voor samenwerking met (commerciële) partners? Zo ja, welke partijen zouden dat kunnen zijn?

COMMUNICATIE

- 26 Wat is de communicatiestrategie voor dit project? Zitten alle samenwerkingspartners hierover op één lijn?
- 27 Zijn er communicatiestrategieën voor het geval er iets mis gaat?
- 28 Wie is er verantwoordelijk voor het maken van deze strategieën?

TRANSPARANTIE

- 29 Bestaat het risico op publieke verantwoording?
- 30 Hoe transparant bent u over uw project naar burgers toe?
- 31 Kunnen burgers bezwaar maken tegen uitkomsten van het project?
- 32 Is een opt-out mogelijk voor burgers? Zo ja, op welk moment kunnen burgers ervoor kiezen om deelname te beëindigen?

PRIVACY

- 33 Heeft u de privacyfunctionaris en/of functionaris gegevensbescherming betrokken bij het project?
- 34 Heeft u een PIA (Privacy Impact Assessment) of DPIA (Data Protection Impact Assessment) gehanteerd?
- 35 Zijn er, ga verder bij 'Vooringenomenheid'.
- 36 Krijgt u via de dataset inzicht in de persoonlijke levenssfeer van burgers?

VOORINGENOMENHEID

- 37 Welke resultaten verwacht u persoonlijk?
- 38 Heeft u een onbestemd gevoel over het project? Zo ja, wat zijn uw zorgen?
- 39 Gebruikt u de uitkomsten van het model als leidend of aanvullend in uw beslissingsmodel?
- 40 Bestaat het gevaar dat bepaalde mensen of groepen gediscrimineerd zouden kunnen worden door uw project?
- 41 Zijn alle verschillende groepen burgers vertegenwoordigd in de dataset(s)? Wie missen er of zijn niet zichtbaar?
- 42 Zit er een *feedback loop* in het model die negatieve consequenties kan hebben?
- 43 Verzamelt u de goede informatie voor uw doel?
- 44 *Function creep*: kunt u zich een toekomstig scenario voorstellen waarin de uitkomsten van dit project voor een ander doelinge gebruikt worden?
- 45 Veranderen uw antwoorden als u de mogelijke langetermijneffecten in acht neemt? Waarom?

STAP DRIE

Hieronder staan de waarden die u bij stap één heeft opgeschreven. Waar worden deze waarden **vertegenwoordigd** in de antwoorden die u zojuist heeft geformuleerd? Noteer dit op de post-it links.

Organisatiewaarden	Persoonlijke waarden
<div style="border: 1px solid black; height: 40px; width: 100%;"></div>	<div style="border: 1px solid black; height: 40px; width: 100%;"></div>

STAP VIER

In deze laatste stap van DEDA REMOTE gaat u een **conclusie vormen**. Bespreek samen de vragen en beantwoord ze aan de hand van de antwoorden die u op de vragen bij datagerelateerde en algemene overwegingen heeft gegeven.

RESULTAAT

Klaar! Het resultaat van deze workshop is dat u nu verslaggeving heeft van uw ethische beradslaging. Dit kan verwerkt worden in het projectrapport, of als bijlage gebruikt worden bij verantwoording aan een ethische commissie of het publiek. Ook heeft u een reeks actiepunten die direct kunnen worden opgevolgd. Tenslotte heeft u geleerd welke ethische vragen gesteld kunnen worden bij dataprojecten.